

یکشنبه ۲۱ آبان ۱۴۰۲

ODR

شماره ۴۰۰۵

www.fdn.ir

www.fdn.ir

www.fdn.ir

www.fdn.ir

FARHIKHTEGANDAILY

مردم در برنامه‌های

هفته کتاب کجا هستند؟

عاطفه جعفری خبرنگار گروه فرهنگ

آبان که می‌شود، اگر کتابخوان و اهل کتاب باشید، حتما از هفته کتاب خبر دارید وگرنه ممکن است اصلا به گوش‌تان نرسد که چنین هفته‌ای برگزار می‌شود و به گفته برگزارکنندگان

آن، برنامه‌های متنوعی هم تدارک دیده می‌شود و مردم از آن استقبال می‌کنند! برگزاری هفته کتاب در کشور ما سابقه طولانی دارد و نخستین جرقه‌های آن به ۵۷ سال قبل باز می‌گردد، در سال ۱۳۴۵ آیین‌نامه‌ای در این راستا صادر می‌شود که براساس آن هفته آخر آبان ماه هر سال، مراسمی به این نام اجرا شود. اما این آیین‌نامه ۱۱ماهه‌ای خیلی به

اجرا نمی‌رسد؛ تا اینکه بالاخره نخستین دوره مراسم هفته کتاب در آبان ماه سال ۱۳۷۲ برگزار شد و قبل از برگزاری این هفته، آیین‌نامه‌ای تکمیلی با توجه به خطوط اصلی سیاستگذاری و امور اجرایی هفته کتاب تنظیم می‌شود، که براساس این آیین‌نامه به‌منظور توسعه فرهنگ مکتوب و نیز ایجاد علاقه و شوق در عموم مردم به ویژه کودکان، نوجوانان

و جوانان به امر کتاب و کتابخوانی در سراسر کشور، «هفته کتاب» نام‌گذاری می‌شود. در گزارش امروز به هفته کتاب پرداخته‌ایم که ۳۰ دوره از برگزاری آن می‌گذرد، اما انگار از آن برنامه‌هایی که در آیین‌نامه اولیه طراحی و نوشته شده است، فرستگ‌ها فاصله دارد و دیگر مردم مخاطب هفته کتاب نیستند! و کاملا فراموش شده‌اند.

جای خالی جشن کتاب

اینکه نباید کتاب را منحصر به هفته کتاب بدانیم، حتما حرف درست و بجایی است، اینکه از کتاب باید در همه سال گفته شود نه اینکه همه برنامه‌ها منحصر به یک هفته یا زمان برگزاری نمایشگاه کتاب باشد هم حتما درست است اما نباید از این بگذریم که گذاشتن یک روز یا یک هفته برای کتاب هم خودش کار نمادینی است تا کمک کند برای دیده شدن کتاب و اهالی کتاب. یعنی اهالی کتاب در این هفته مابین مردم باشند و از کتاب بگویند و بشنوند؛ چیزی که شاید در این سال‌ها خیلی به آن توجه نشده است. مدارس کشور یکی از مهم‌ترین جاهایی است که لازم است در هفته کتاب، برایش برنامه‌ریزی کرد. زمانی در مدرسه‌ها به بهانه هفته کتاب، نمایشگاه‌هایی برگزار می‌شد، نمایشگاه‌های کتابی که رونق و شور را به مدارس می‌برد.

مرحوم محسن رضایی دهه‌های ۷۰ و ۸۰ به‌عنوان مدیرکل دبیر‌خانه شورای فرهنگ عمومی، مشاور معاونت امور فرهنگی و معاونت پژوهشی وزارت

فرهنگ و ارشاد اسلامی، مشاور قائم‌مقام وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و دبیر هشت دوره هفته کتاب، تجربه‌اش در برگزاری هفته کتاب در دوره‌های اول نشان از این دارد که برنامه‌هایی تدارک دیده می‌شد که سرشار از خلاقیت بود. رضایی در گفت‌وگویی که با‌اینا داشته است، از برگزاری جشن کتاب همزمان با هفته کتاب در مدارس می‌گوید: «جشن کتاب نیز دو، سه دوره برگزار شد، البته در تهران پررنگ‌تر از شهرستان‌ها بود. این جشن نخستین روز هفته کتاب با حضور گروه‌های دانش‌آموزی که پوشش هفته کتاب بر تن داشتند برگزار می‌شد. آنها روبه‌روی در ورودی دانشگاه‌ها یا مراکز آموزشی با ظرف شیرینی، شکلات یا چند شاخه گل به دانشجویان و دانش‌آموزان و استادان دانشگاه در چند جمله کوتاه آغاز هفته کتاب را یادآوری می‌کردند؛ علاوه‌براین بعضی از نویسندگان در این روز در مدارس، کتاب‌شان را معرفی می‌کردند و با دانش‌آموزان عکس یادگاری می‌گرفتند.»

مردم و هفته کتابی که نمی‌بینند

و مردم از آن باخبر می‌شوند. سال گذشته، شهرداری تهران با آوردن اسامی کتاب‌ها و نویسندگان به تابلوهای شهری، هفته کتاب را به مردم یادآوری کرد. اما شاید فقط این ایده برای اینکه مردم این هفته را به یاد داشته باشند کافی نباشد. در طول سال می‌شود برنامه‌ریزی درست برای این کار انجام داد تا مردم برای برگزاری این هفته مشارکت داشته باشند، همین مشارکت داشتن به رونق برنامه‌ها هم کمک می‌کند. مثلا می‌شود برای شعار هفته کتاب از مردم نظر خواست و این موضوع را در شبکه‌های مجازی و صداوسیما به اشتراک گذاشت. مردم وقتی ببینند که نظرشان برای اجرای یک برنامه دیده می‌شود، همیشه آن را به یاد خواهند داشت. اما اگر فقط به این فکر شود که تعداد برنامه‌ها و آمارى که به رسانه می‌دهیم، هر سال بیشتر شود و کیفیت را در نظر نگیریم، به جایی خواهیم رسید که آبان‌های متعدد می‌آید و می‌رود و کسی از برگزاری این هفته خبر نخواهد داشت.

در نشست خبری هفته کتاب که روز گذشته برگزار شد، سوال‌مان که برآیند این گزارش بود را از علی رضائی، مدیرعامل خانه کتاب و ادبیات ایران و دبیر ستاد هفته کتاب پرسیدیم، سوالی مبنی‌بر اینکه چقدر مردم برنامه‌های هفته کتاب را می‌بینند و از آن استقبال می‌کنند؟ و آیا ارزیابی‌ای برای برنامه‌های سال گذشته انجام شده است یا نه؛ و او در جواب

با بیان اینکه شما باید اثبات کنید که مردم این برنامه‌ها را نمی‌بینند، گفت: «جشنواره کتابخوانی رضوی که مردم به صورت میلیونی شرکت می‌کنند، یکی از آن برنامه‌هایی است که مردم در آن حضور حداکثری دارند. این دغدغه‌ها درست است. من می‌خواهم این ادعا را داشته باشم که این برنامه‌ها توسط مردم برگزار می‌شود و مردم این برنامه‌ها را می‌بینند. بعضی از دستگاه‌ها مخاطب مستقیم‌شان مردم هستند ولی برخی دیگر، این‌طور نیستند. دغدغه شما این است که آیا سال به سال این مشارکت مردم رشد می‌کند یا نه، که دغدغه درستی است. دغدغه دیگر به هزینه‌ها باز می‌گردد که البته هزینه‌های حوزه کتاب به نسبت دیگر حوزه‌های فرهنگ ناچیز است، اما بالاخره صرف هزینه باید خروجی‌ای داشته باشد که مردم هم ببینند. من به‌عنوان دبیر ستاد هفته کتاب می‌گویم اندک بودجه‌هایی که هزینه می‌شود بازخورد دارد اما این بحث طولانی است و باید در مصاحسه‌ای به آن بپردازیم.» درباره نکته‌ای که در صحبت‌های علی رضائی بود و مثالی که در صحبت‌هایش داشت که از جشنواره کتابخوانی رضوی نام برد، باید بگویم که این برنامه را نهاد کتابخانه‌های عمومی برگزار می‌کنند و حتما هم برنامه‌ای است مردمی اما این برنامه جزء برنامه‌های هفته کتاب نیست و جشنواره‌ای مستقل است و نمی‌تواند مثال مناسبی برای این باشد که مردم در هفته کتاب از آن استقبال می‌کنند.

وقتی خلاقیت گم می‌شود

با نگاهی به برنامه‌های چند سال اخیر که در هفته کتاب برگزار شده‌است،به‌لیستی بلندبالا از هزاران برنامه‌برگزار شده‌می‌رسیم‌که شاید به‌تعداد انگشتان‌یک‌دست بتوانیم خلاقیت‌در آن ببینیم. خلاقیتی که‌باعث‌جذب‌مخاطب‌شودو بعدمان‌نتیجه‌اصولی یعنی رفتن به سمت کتاب را رقم زده باشد. یک هدف این است که مردم در این هفته بیشتر باکتاب انس بگیرند. امروزه با توجه به شرایط جدید و گسترش شبکه‌های اجتماعی، فضای مجازی بخش زیادی از اوقات فراغت همه را به خود اختصاص داده است و حتی بعضی از افراد بیشتر وقت خود را در همین فضاها می‌گذرانند. بنابراین این می‌شود در برنامه‌هایی که در این هفته برگزار می‌شود، این موضوع را مورد توجه قرار داد تا بتوان رضای سرسخت را از میدان به‌در کرد. نه اینکه جشنواره‌ای یا نشست‌ی را با حضور اندک برگزار کرد و بعد هم با بیلان‌کاری از برگزاری این نشست‌ها خبر داد. نشست‌هایی که شاید در یک رسانه هم خبرش منتشر نشود و بالطبع کسی هم از برگزاری آن باخبر نشود. اما باز هم همان برنامه‌ها هر سال تکرار می‌شوند. حتما باید یاد به این صورت باشد،وقتی برنامه‌ای با کمترین میزان مشارکت مردم برگزار می‌شود، نباید برای سال بعد دوباره تکرار شود. وقتی مسئولان برگزاری این هفته، این رغبت نداشتن را می‌بینند، باید برای سال‌های آینده برنامه‌ای را تدارک ببینند که با خلاقیتی مردم را به سمت کتاب و کتابخوانی و دیدن هفته کتاب راغب کند. اما امان از خلاقیتی که گم شده است و اصلا به آن فکر نمی‌شود!

به بهانه هفته کتاب

ان‌شاءالله که نه همان همیشگی!

هومن جعفری خبرنگار

۱. آدم نمی‌داند به رویدادی چون هفته کتاب، باید چطور نگاه کند. تقریبی – مناسبتی یا فرهنگی – اجتماعی. نگاه متولیان امر انگار از نوع اولی است و طبیعتا نگاه عاشقان کتاب از نوع دوم. نگاه اول از سر نگاه دستوری و دستورالعملی و بخشنامه‌ای است. برای روزها اسمی انتخاب کن. کنفرانس مطبوعاتی بگذار. حرف‌های شعاری بزن. ببین قبلی‌ها چه کردند، تو هم همان کارها را انجام بده که به کسی بخورد؛ ببین قبلی‌ها چه میهمان‌هایی دعوت کردند، تو هم دعوت کن. یک وقت کسی از قلم نیفتد که سمنبه‌اش پرزور باشد و اخم کند و برابمان هزینه بتراشد. مراقب باشید چیزی از قلم نیفتد. نگاه دوم از سر عشق است و طبیعتا دستورالعمل و آیین‌نامه به کارش نمی‌آید. اگر جیب جواب داد، کتابی می‌خری و حالی می‌کنی و روزگارت کمی رنگ لبخند می‌گیرد. اگر جیب جواب نداد که قرض می‌کنی و کتابی می‌خری و حالی می‌کنی و روزگارت کمی رنگ لبخند می‌گیرد راه